

željo, da bi tudi sklepi današnjega zbora obrodili dober sad.

Deželni predsednik gosp. baron Winkler izjavi, da ga veseli videti na občnem zboru toliko veljavnih mož, katere v imenu vlade presrčno pozdravlja. Mnogobrojna udeležba je dokaz, da se širi zanimanje za kmetijstvo. Vlada se bode zanimala za razprave občnega zbora in sklepe tudi na merodajnem mestu podpirala.

Deželni odbornik gosp. Detela se zahvaljuje za prijazni pozdrav in zatrjuje, da bode deželni zastop zmerom pospeševal interese kmetijstva, ki je najmočnejši steber države.

Gosp. župan Grasselli pozdravlja zbor v imenu stolnega mesta, katerega dvorana je kmetijski družbi vselej za nje zborovanje na razpolago. Veseli ga, da se je sešlo toliko veliko članov družbe, in izreka željo, da bi se koristi poljedelstva pospeševale poleg koristi meščanstva.

Tajnik g. Gustav Pirc je nato poročal o delovanju glavnega odbora v l. 1890. Ker hočemo o tem v prihodnjem listu obširneje poročati, kakor tudi v poročilu g. odbornika Lenarčiča o računih, g. odbornika Šiške o premembi enega paragrafa pravil, g. odbornika Ogorelca o oddaji drevja, omenjamo zdaj le še, da je bil g. knezoškofijski tajnik Josip Šiška zopet in na mesto umrlega gosp. dr. Poklukarja gosp. Janko Žirovnik, nadučitelj v Šent Vidu nad Ljubljano, na novo za odbornika izvoljen. Za preglednike računov izvolil je občni zbor gg. Dragotina Žagarja, deželnega blagajnika, in Frana Trilerja, deželnega knjigovodstva oficijala. Na predloga glavnega odbora, katera je utemeljeval g. tajnik Pirc, izrekel se je občni zbor, da se da A. Rovanu na Colu za vspešno delovanje pri pogozdovanji notranjskih goličav pohvalno pismo in da se izdajatelj gospodarskih listov na Dunaji g. Hitschmann zaradi zaslug za kmetijsko literaturo imenuje za dopisujočega člana družbe.

Na konci obravnav poročal je nadučitelj Ribnikar o pospešitvi šolskega vrtnarstva, in ko sta se njegova stvari primerna predloga vzprejela, se je občni zbor zaključil.

Razne reči.

* Kokoši, ki pridno jajca neso, spoznaš po tem, če imajo greben in podbradek temno škrlatasta. Kolikor temnejša je ta barva, toliko pridnejša je kokoš. Tudi ušesa so znamenja, in sicer je kokoš toliko boljša, kolikor bolj bela so ušesa. Pri tej priliki bodi omenjeno, da kokoš le tedaj pridno jajca nese, ako jej h krmi pridevaš dovolj apnenega peska, stare malte ali stolčenih jajčnih lupin.

* Gnojnica nam rabi kaj dobro za odpravljanje mahu lišaja, mrčesov in njih zalege po sadnem drevju, ako namažemo ž njo drevje spomladi.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

225.

Opij v Kitajskeji. Opij v svetskeji trgovini. Sestavine opija, in delovanje teh sestavin.

Opij je, kakor smo že omenili, mlečni sok, ki iz maka leze, no on ni v kemijskem pogledu jednostavno telo. V njem so do sedaj našli 15 raznih strupenih teles. Vsako to telo se dade iz opija izločiti, in mnogo te sestavine se v tvornicah iz njega tudi jemlje. Ta telesa se zovejo: morphin, codein, narcotin, narcein, papeverin, thebain i. t. d.

Morphin ali Morhium je najznamenitejša sestavina opijeva, katera se danes mnogo v zdravilstvu upotreblja. V opiju ga je največ, in to po priliki 10 odstotkov. Morphin nima vonja, a okusa je grenkega. V malej množini uspava človeka in umiruje živce, a v večji množini deluje kot zelo močen strup.

Codein je vrlo podoben morphinu, samo je brez okusa, in ga tudi v zdravilstvu upotrebljajo. V malej množini napravlja lahko spanje, večja množina pa je nevarna.

Narcotin je slabjši strup od morphina in codeina. On človeka najpreje razdraži, a potem v spanje zaziblje. Podoben mu je narcein, ki človeka zelo omamlja. Papeverin deluje na človeka še le čez dalje časa in ga v spanje zaziblje. Thebain naredi, da mišice otrpnejo, in od vseh ostalih sestavin opija more najpreje umoriti človeka in žival. Kakor ta, tako tudi ostala telesa v opiju delujejo različno na ustroj človeški, a oni nenavadni in čudni učinek opija izvira od skupnega in obenem različnega delovanja pojedinih sestavin.

226.

L u č.

Kako lepo, raznolično življenje se je nastanilo na naši zemlji! In kje je izvir temu življenju? Solnce je to, njegova svetloba in toplina. Brez solnčne svetlobe, brez solnčne toplote bi se v pustino spremenila naša zemlja, izumrlo bi življenje na njej. Svetloba in življenje sta tako ozko spojena, da si jedno brez drugega pomisliti ne moremo. Kedar solnce zaide, spravi se malone vse življenje k počitku, da se zjutraj okrepljeno loti zopet dela. Tako dela rastlinstvo, tako dela skoro vse živalstvo, jedini človek se upira temu prirodnemu zakonu. Prekratek mu je dan za življenje, on ga s silo vse dalje in dalje razmiče. Ali ne dela tega človek zato, ker mu narava to zahteva, temveč potreba ga sili na to. Borba je to za obstanek, velé. Človečanstvo se množi in širi, vsak dan je človeku težje, da si dobiva kruha. Silne zahteve časa hočejo, da ga zaduše, tako se kopicijo, a on sili in otepa, da jih more premagati, da si

čim več pridobi, da si tem bolje zavaruje obstanek. Gola je to potreba, ki človeka sili, da dan porine globoko v noč, da dodela ono, česar ni mogel čez dan. Ali mu je zato treba luči, in človek je dosta premišljeval, kako si hoče čim boljšo luč napraviti, da more biti kos čedalje intenzivnejšemu delu. Ni si človek zato čedalje močnejšo luč napravljaj, da si razsvetli plesne dvorane in gledališča, to je prišlo samo tako mimogrede, temveč zato, da si je razsvetljeval svoje hiše, da more v njih toliko delati, da se varuje pomanjkanja. Siro-maštvo in nadloga je to, kar nas sili, da si noč v dan spreminjamo.

Pa kako ogromen napredek je človek v tem napravil! Le pomislimo, kako luč so imeli pred leti po kmetskih hišah! Soba je bila polna dima, stene okajene, in ta luč je bolje tlela kakor gorela. Ali za takratne razmere in potrebe je bilo dobro, saj stari ljudje z veseljem in zadovoljnostjo govore o tistih dobrih časih. Prišli pa so drugi časi, prišle so druge potrebe, in prišlo je novo gorivo, dandanes imamo skoro povsodi petrolej.

Zlasti mnogo in močne luči trebajo v mestih, v tvornicah, kjer jim je dan vedno prekratek. Ko bi ljudje vedeli, koliko se dela po noči naredi, groza bi jih popala. Premnoge tisočine ljudij si težko služijo po noči svoj kruh. Ako bi vsa ta dela popisali, morali bi napisati celo knjigo človeških nadlog in nesreč. Za razna taka dela je treba dosta svetlobe, ali petrolej že več ne služi dovolj. Zato so uveli plin, ali ob plinovej luči je zrak težak, neznosen človeku, in zato plin čedalje bolj opuščajo. Mesto njega sveti nova luč, luč tako čisto, tako jasno, kakor solnce, ta luč je električna luč. Koliko je to ogromna razlika mej električno svetlobo in kmetsko nekdanjo lučjo! Silen je to napredek, prav tako velik, kakor je velika tudi nadloga človeška. In največji del tega napredka je učinil človek prav v naj-novejšem času. Človek skoro sam sebi ne more verovati, da je res tako.

Prva luč, ki je človeku po noči svetila, bila je od lesa. Kjer ni bilo jelovega, borovega, ali drugega temu podobnega lesa, ki ima dosta smole, tam se je človek zadovoljil z drugim lesom. Imamo narodov, kateri še dandanes ne poznajo druge luči, kakor od treske. V naj-starejšem času so prvi kulturni narodi, Indijci, Egipčani in Judje začeli z oljem svetiti po svojih stanovanjih. Sv. pismo nam več potov omenja oljenic, kakor vemo.

Starodavni Grki in Rimci niso imeli boljše luči. Imeli so male posodice, nalite z oljem, iz katerih je gledal goreč stenj. In prešle so stotine let, a pred človekom se je še vedno kadila in smrdela revna oljenica. Še le v dvanajstem stoletju so prižgali prvo lojeno svečo na Angleškem. Bil je to že velik napredek, ali vender je trebalo še celih tri sto let, preden so se lojene sveče po celej Evropi razširile. Vse do šestnajstega stoletja ni bilo na svetu ne tako velikega, ne tako bogatega mesta, katero bi imelo razsvetljene ulice. Še le pod konec

šestnajstega stoletja so začeli razsvetljevati z revnimi svetilnicami ulice po velikih mestih.

Leta 1780 se je pojavila prva prava svetilnica ali lampa, seveda z oljem. Uredil jo je ženevski fizik Argand, napravil jej steklene cilindre in okrogel stenj. Bil je to velik korak v napredku. Sedaj je prvi pot človek dobil čist plamen, kateri se mu ni kadil. Leta 1830 se je pojavila plinska luč, a 1832. l. so uvedli stearinske sveče. Jednointrideset let potem so odkrili v Ameriki silne studence petroleja, in to je napravilo velik prevrat v razsvetljevanju. Danes se je petrolej po vsem svetu razširil in se poleg plina najboljše za luč upotreblja. No največji napredek v razsvetljevanju pa je napravil človek prav zadnjih petnajst let. Leta 1876 so začeli uvajati električno luč, in učinil se je v tem tolik napredek, da človek sme električne luči najlepšo prihodnost prerokovati.

To je v kratkih potezah napredek, ki ga je človek v razsvetljevanju napravil.

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-gospodarske reči.

Trgovska in obrtniška zbornica.

VIII. Zbornični tajnik poroča, da je zbornica na podlogi odsekovega sklepa predložila c. kr. deželni vladi svojo izjavo o pravih zadruga gostilničarjev in krčmarjev, kavarnarjev in prodajalcev žganja v Ljubljani in o pravih zadruga krojačev, klobučarjev in krznarjev v Ljubljani in se v njej izrekla za odobritev obojih pravil, ker so sestavljena v smislu določil zakona z dne 15. marcija 1883. l. drž. zak. št. 39 in z dne 8. marcija 1885. l. drž. zak. št. 22 ter na podlogi normalnega pravilnika, ki ga je zbornica prejela od c. kr. deželne vlade vsled razpisa visokega c. kr. trgovskega ministerstva z dne 10. februarja 1886. l. št. 1288. Poročevalec predlaga: Zbornica blagovoli to izjavo odobriti. — Predlog je bil soglasno vzprejet.

IX. Gospod zbornični svetnik Vaso Petričič poroča o vlogi Inomoške zbornice, ki naznanja v njej, da poskušajo finančna oblastva njenega zborničnega okoliša z redovnimi kaznimi siliti družbene tvrdke, da jim zaradi odmere pristojbine dajo v pregled inventar in bilanco. Inomoška zbornica je v svoji vlogi do visokega c. kr. finančnega ministra naslednje poudarjala:

Uže pred nekoliko časom so bile v trgovskem vpisniku deželnega sodišča v Inomostu vpisane družbene tvrdke pozvane, naj izkažejo, da so plačale pristojbino od družbene pogodbe, sklenene ob družbeni ustanovitvi, oziroma predlože dotično listino v izvorniku ali v po-verjenem prepisu. Tej zahtevi pa ni zadostila velika večina pezvanih tvrdek, sklicujočih se na to, da niso sklenile pisane pogodbe.

Ker je po opomnji 2. k tarifni postavki 55. tedaj, kadar trgovska družba ne sklene pisane pogodbe, zgla-